

EFEMÈRIDES D'ARENYS DE MAR: EL DIETARI DE JACINT ARXER (1931-1936)

Jordi Amat i Teixidó
Doctor en història i historiador

PRESENTACIÓ

L'any 1999 es publicaren, sota el títol *La guerra civil a Arenys de Mar*, els apunts del mestre Jacint Arxer i Bussalleu relatius al període 1936-1939 de la història d'Arenys de Mar. Ara transcriuré els apartats polítics del dietari del mateix autor, que ell mateix titula *Efemèrides de Arenys de Mar*, ocupant-nos del període 1931-1936. Crec que té molts punts interessants i que constitueix una aportació historiogràfica d'aquest mestre, de ploma fàcil i de fina observació, dels principals esdeveniments de la vila d'Arenys de Mar. Apareixeran, sobretot, temes polítics, militars i socials, des d'una vaga, fins a la celebració d'un míting polític o d'una processó religiosa, atenent els diversos centres d'interès de la població. Eixamplaré les aportacions d'Arxer amb informacions paral·leles aparegudes al llibre de plens municipals, al diari barceloní *La Vanguardia*, que he traduït al català, i al *Diari de Mataró* de la capital del Maresme. Introduiré el tema amb una contextualització. Per primera vegada, es farà una aproximació sobre el dia a dia de la vila maresmenca d'Arenys de Mar durant el període de la República.

INTRODUCCIÓ

«Arenys de Mar, insigne vila. La Riera té color de capital. La plaça de l'església és una polidesa. Per Arenys cal passejar-se amb calma. Rial amunt, o Riera amunt, o cap el cementiri, el meravellós cementiri d'Arenys que sembla un cementiri de donzelles. Arenys de Mar és una vila que trenca. Treballa, i té un to senyor que es reflecteix en les seves institucions, en les seves pedres, en el seus arxius i en l'aspecte total de la població que conté edificis antics i moderns ben notables. Al Pòsit, les rosades gambes a la planxa reciten versos virgilians».

Joaquim Casas, *El Maresme*, 190-191.

La vila d'Arenys de Mar tenia 5.896 habitants el 1936 i 4.618 el 1940, essent, després de Mataró i de Calella, el tercer nucli poblacional de la comarca. La pèrdua de 1.278 habitants, certament és molt significativa i no s'explica només pels morts

durant la guerra, el centenar de caiguts als diversos fronts de combat, els vint represaliats el 1936-1937 o els tretze represaliats pel franquisme. La davallada demogràfica té, doncs, uns fonaments més forts i deriva de la minva industrial i la necessitat de traslladar-se a altres poblacions.

La nova vila presentava poca força agrícola, amb cent setze agricultors afiliats el 1935 al sindicat Unió d'Agricultors d'Arenys de Mar. El 1948, el total de pagesos sumaven dos-cents catorze, xifra igualment poc significativa. Tampoc no sobresortí en el camp del gènere de punt, a diferència de Canet, Calella, Mataró o Premià de Mar.

Arenys de Mar era, sobretot, cap del districte judicial del mateix nom, ciutat de serveis i centre industrial i pesquer de certa importància, com un tot equilibrat i diversificat. És també cert que molta gent treballava a poblacions veïnes.

El nivell cultural de la població seria alt; així, el 1920, el percentatge d'alfabetització era d'un 77,2%, el 1930 del 77,4% (77,6% els nois i 77,4% les noies) i el 1940 del 84,7% (85,7% els nois i 84,0% les noies), que són dels més alts de la comarca. La fama de lletraferits o setciències no és, doncs, gratuïta, sinó que està ben fonamentada.

A nivell associatiu destacà, en primer lloc, el mutualisme (1879-1883, 1889, 1894-1896, 1899-1900 i 1906); el sindicalisme, amb el primer sindicat registrat el 1903, la Societat d'Oficials Paletes d'Arenys de Mar, a la qual seguirien la Fabril d'Obrers en Gèneres de Punt d'Arenys de Mar (1913) i Obrers Vidriers d'Arenys de Mar (1913), la Societat d'Oficials Fusters (1916) i els Obrers Adobaires (1918). Algunes d'aquestes entitats van tenir continuïtat en Manobres (1921), Sindicat d'Obrers del Ram de la Construcció (1923), Sindicat d'Obrers del Ram de la Pell (1923) i Sindicat d'Obrers del Ram de la Fusta (1923). Després del parèntesi de la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930), aquest darrer any es legalitzaren la Societat d'Obrers de Bàscules i Balances (1930) i el Sindicat de la Indústria Vidriera i annexos (1930). No serà fins a l'any següent, és a dir, el 1931, quan es constitueixi el Sindicat Únic del ram fabril i tèxtil, fos dos mesos més tard en el Sindicat Únic de Treballadors d'Arenys de Mar (20 d'agost de 1931).

A nivell sindical, el Sindicat Únic de Treballadors (CNT-AIT) d'Arenys de Mar tingué un cert predicament, amb un lent treball que provenia dels anys 20 i que més que doblaria durant la guerra civil.

Arenys de Mar fou terreny abonat pel catalanisme polític conservador i per les dretes. Començà pel Centre Catalanista d'Arenys de Mar (octubre 1901) amb aquells aires regeneradors, constituït el mateix any que es formava el Centre Monàrquic d'Arenys de Mar (abril 1901) i gairebé com a estímul reflex d'aquesta constitució. Més tard, es formà el Centre Catòlic Regionalista d'Arenys de Mar (1906). Durant la República, es fundarien el Centre d'Esquerra Republicana d'Arenys de Mar (1931), que heretava la tradició catalanista, republicana i federal

Sindicat/ població Maresme	Afiliats	% en relació a la comarca del Maresme	% d'afiliats en relació a la població de cada localitat
S.U. d'Arenys de Mar	500 afiliats	9,77%	8,48%
S.U. d'Arenys de Munt	187 afiliats	3,65%	5,88%
S.U. de Caldes d'Estrac	110 afiliats	2,15%	11,75%
S.U. de Calella	130 afiliats	2,54%	1,58%
S.U. de Canet de Mar	425 afiliats	8,30%	8,53%
Federació local de Mataró	1.289 afiliats	25,18%	4,48%
S.U. de Pineda	317 afiliats	6,19%	9,72%

Font: *Solidaridad Obrera* 1267 (6/05/1936) i 1299 (12/06/(1936) (BUPF)

que a Arenys de Mar ja havia tingut predicament amb la fundació del Centre Democràtic Federal el 1893, i el catalanisme dretà, amb el Centre Catalanista Republicà (1932) i el Casal Catalanista Republicà (1932), en clara competència amb el Centre Republicà Federal (1932) lerrouxiista i el Casal Republicà Catalanista (1932) d'ERC.

També la dreta més conservadora i filomonàrquica tindria un espai en la Dreta Arenyenca primer (1932) i en Renovación Española, més tard. I aquesta, doncs, seria la gran batalla de la política, sempre guanyada per les posicions catalanistes conservadores, qüestió ja evidenciada a les eleccions de 1907, on els solidaris van obtenir 587 vots (el 77%) enfront dels caciquistes, amb 189 vots (un 23%) i la victòria neta d'Eduard Calvet al districte d'Arenys de Mar, passant pàgina als períodes anteriors.

Arenys de Mar constituïa un dels feus més forts de la Lliga Catalana, no solament a nivell comarcal, sinó, àdhuc, de tot Catalunya.

ARENYS DE MAR. RESUM DELS REGISTRES ELECTORALS (1931-1936)

Eleccions	Electors	Participació	ERC	Lliga	Radicals	Altres	
Municipals 12/04/1931	1.549	95% 1.471	2 regidors republicans	7 regidors		4 regidors monàrquics	
Legislatives 28/06/1931	1.549	76.0% 1.177	38.3% 451	46.9% 552	9.4% 110	5% PCR 59	
Parlament de Catalunya 20/11/1932	1.549	73.3% 1.135	16.2% 184	64.9% 736	13.7% 155	4.1% Carlins 46	
Legislatives 19/11/1933	3.879	57.07% 2.214	16.66% 369	83.34% 1.845			
Municipals 14/01/1934	3.879	72.39% 2.808	11.82% 332	52.39% 1.471	26.67% 749	7.84% 220 ACR	Comitè Federal 36 1.28%
Legislatives 16/02/1936	3.879	69.2% 2.684	30.5% 819 FEC	69.5% 1.865 FOC			

Font: Mercè Vilanova: *Atlas electoral de Catalunya durant la Segona República* (BCSP)

En els successius registres electorals per al quinquenni 1931-1936, es repetiria la clara preeminència de la Lliga, amb èxits electorals que anaven des del 46,9% al 83,34% dels vots escrutats. Altrament, cal observar la bona presència dels lerrouxistes del Partido Republicano Radical que, fins i tot, serien segona força política a les eleccions municipals de 1934. Per contra, ERC tindria resultats molt migrats, entre un 11.96% i un 38.3% i no es presentà com a alternativa política creïble.

A les eleccions generals del 19 de novembre de 1933, Lliga Catalana obtingué 1.845 vots, mentre ERC quedava segona, amb només 369 vots. Les eleccions municipals de gener de 1934 foren un nou triomf esclatant per a la Lliga amb 1.471 vots, quedà en segon lloc el Centre Republicà Radical amb 749 vots, obtenint també representació; per contra, la divisió dels vots del catalanisme republicà va ser letal per al Centre d'Esquerra Republicana (ERC) amb 332 vots i Acció Catalana Republicana (ACR) amb 223 vots, que quedaren fora del Consistori.

El repartiment de regidors no fou proporcional a causa que la vigent llei electoral premiava les majories, onze regidors foren per a la Lliga i quatre per als radicals. El mèrit i l'èxit de la Lliga fou doble, primer, per obtenir tan esplèndid resultat en unes municipals i, segon, per treure'l respecte el grup que fins aleshores havia encapçalat la corporació, els radicals.

El mes de febrer de 1936 el Front Català d'Ordre obtingué 1.871 vots i el Front d'Esquerres 814 i, això, malgrat que hi hagué moltes abstencions, sobretot, de gent de tendència dretana; de tota manera, el diferencial respecte a les esquerres seguia sent de més de 1.000 vots, tot i que la puja del bloc d'esquerres fou força important.

Arenys de Mar, doncs, era una població eminentment dretana amb una Lliga totpoderosa, agrupant-se els elements més conservadors i espanyolistes entorn el Centre Derechas Arenyenses, probablement situada a la dreta de la CEDA i integrada a Renovación Española (RE), el partit de Calvo Sotelo i Antonio Goicoechea.

EFEMÈRIDES D'ARENYS DE MAR: EL DIETARI DE JACINT ARXER

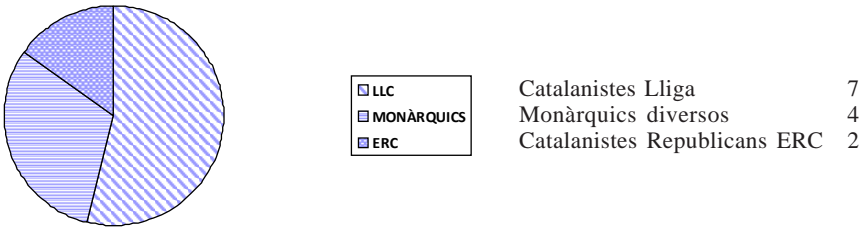
LA REPÚBLICA

12-04-1931. Eleccions municipals. Se celebren les eleccions municipals, del tot renyides. Les eleccions del diumenge 12 d'abril de 1931 que, com sabem, conduïren a la proclamació de la República, van ser guanyades pels catalanistes amb set regidors, mentre els catalanistes republicans (ERC) obtenien dos regidors, i quatre més les diverses tendències monàrquiques de dreta. Era una prova ben palesa que almenys, a Arenys, «les dretes», en el concepte més ampli de la paraula, havien guanyat de carrer.

ELECCIONS DEL 12 D'ABRIL DE 1931

Districte primer		Districte segon	
Fèlix Cucurull Campalans	Catalanista independent	Manel Riera Doy	Catalanista independent
Joan de Prats Subirà	Catalanista independent	Daniel Bautista Casassayas	Catalanista independent
Salvador Daniel Vila	Catalanista independent	Francesc Caballé Massaguer	Catalanista independent
Eduard López Catarineu	Catalanista republicà	Josep de Hita Majó	Catalanista independent
Francisco Vila Arquer	U.P. Monàrquic	Josep Torrent Oliver	Catalanista republicà
Josep Altés Sala	Catòlic Monàrquic	Josep Pagés	Sindicat agrícola Monàrquic
		Antoni Miquel Massuet	Grup Administratiu Popular Monàrquic

Font: *La Vanguardia*, dimarts 14 de abril de 1931, p. 13

La premsa de Barcelona publicà una breu ressenya dels resultats d'Arenys de Mar: «L'elecció es desenvolupà normalment, intervenint un noranta-cinc per cent d'electors. A les dotze ja es donava per descomptada la derrota dels senyors Ferran i Castelló, alcalde i primer tinent durant la dictadura, i del senyor Ferrer, monàrquic conservador, i Linares, del Sindicato Libre»¹.

13-04-1931. Inquietud. Regna una gran inquietud, puix circula el rumor que ha dimitit el govern a causa de les eleccions i es parla d'un nou règim.

14-04-1931. Proclamació de la República. Havent dinat, arriba a aquesta vila la notícia que s'ha proclamat la República a Madrid i a Barcelona la República Catalana. A tres quarts de set del vespre, és hissada a la Casa de la Vila la bandera republicana, acompanyada de la catalana, i es proclama la República a Arenys de Mar. A diversos punts de la vila, es veuen banderes republicanes i catalanes.

A les deu de la nit, un nombrós grup de joves van al Centro Popular i arrenquen el cartell de la Unión Patriótica i el cremen al bell mig de la Rambla, davant del Centro.

15-04-1931. Dia de festa. Per a celebrar la proclamació de la República, ve l'ordre de Barcelona que ningú no treballi, tothom es passeja; alguns joves van amb banderes republicanes i catalanes pels carrers d'aquesta vila. Es ballen sardanes.

Enfront l'Ajuntament, hi havia molta animació, així com també al Centre Catalanista Republicà, a causa d'una ordre del president de Catalunya, Francesc Macià, per tal que es nomenés un Consistori d'elements republicans. Després es rebé una altra ordre per tal que els regidors elegits el diumenge prenguessin possessió. Hi hagué moltes discussions, a les quatre de la tarda una comissió del Centre Catalanista Republicà marxà cap a Barcelona, tornant a dos quarts de nou sense cap solució.

Proclamació de la República pels militars. Al migdia, el capità de carrabiners, amb els números de la caserna d'aquesta vila, van pels carrers proclamant la República Espanyola, pregant la tranquil·litat a l'objecte que tots els esdeveniments no portin cap desordre.

16-04-1931. Escàndols a la Casa de la Vila. Al migdia, es reuneixen a l'Ajuntament els individus elegits el passat diumenge per a formar el Consistori, junt amb els que han estat nomenats a Barcelona. A l'objecte d'evitar disturbis, han presidit la sessió el capità de carrabiners, l'alcalde, el jutge de primera instància i d'instrucció i el rector de la nostra parròquia. El saló, els passadissos, escala i entrada estaven plens de gent a vessar, com també a la plaça de la Constitució, carrer d'Anselm Clavé i Rambla. La sessió ha estat tan exaltada que, tal volta, no podia ser-ho més. L'escàndol ha estat tan formidable que no es podien escoltar les paraules que es pronunciaven. Les autoritats, en particular el rector, demanaven germanor, però els dos grups pretendents a l'Ajuntament no volien consells, volien la raó, volien manar. Sense entendre's, finalitzà aquella tempestuosa sessió i alguns dels individus que actuaren d'actors principals han sortit amb un aspecte que semblava que els ulls els sortien del cap. Per a voler assolir la raó, les comissions han anat a Barcelona. A les set del vespre s'ha continuat la sessió; no ha estat tan tempestuosa i ha quedat constituït l'Ajuntament, elegit el passat diumenge.

Alcalde: Manuel Riera Doy. 1r tinent d'alcalde: Fèlix Cucurull Campalans. 2n tinent d'alcalde: Eduard López Catarineu i la resta de regidors electes de totes les formacions.

17-04-1931. Circulo Monárquico. Queda dissolt el Círculo Monárquico, conegut pel Casino dels senyors, que feia uns cinquanta anys que s'havia fundat (el 15 de febrer de 1887).

18-04-1931. Canvi de nom. El Centre Regionalista, que fa cosa d'un mes canvià el seu nom pel de Centre Catalanista, avui torna a fer-ho pel de Casal Republicà Catalanista.

10-05-1931. Homenatge. Se celebra al Centre Republicà Catalanista un vermut d'honor dedicat a l'alcalde Manuel Riera Doy, hi assistirien uns 450 comensals: «Se celebraren en aquesta Vila diversos actes d'homenatge al seu primer alcalde de la República, Manuel Riera Doy, havent revestit una importància política mai igualada. Al migdia tingué lloc al Casal Republicà Catalanista un vermut d'honor a la nostra primera autoritat, comptant-se els concurrents en més de cinc-cents i figurant persones de totes les classes socials de la localitat. Oferí l'homenatge en nom de la Comissió organitzadora el secretari del Casal Joan Majó, proposant-se lliurar el preciós ram de flors que adornava la mesa presidencial, a la distingida esposa del senyor Riera. Joan Ariño, va fer constar, com president, l'entusiasta adhesió a la festa, del Foment de la Sardana. El secretari general de la U. E. Arenys i conseller Josep de Hita Majó, pronuncià un vibrant discurs, subratllant la importància de l'acte, i enmig d'una clamorosa ovació saludà al primer alcalde de la República en aquesta Vila, a qui oferí el suport

incondicional d'aquells elements esportius. El senyor Caballé (Francesc) pels consellers de la majoria republicano-catalanista, senyalà la necessitat d'aprofitar l'entusiasme i efusió d'aquests actes per seguir pel camí de les llibertats de Catalunya. Resumí els discursos el senyor Xavier de Prats, en nom dels ex combatents del partit, fent ressaltar que l'acte que se celebrava era el més digne guardó de què podia fer-se objecte a l'amic Manuel Riera Doy, després de 25 anys de lluita constant en pro dels ideals de catalanitat, recta administració i justícia. L'homenatjat visiblement emocionat agraià en termes senzills i de gran cordialitat l'acte organitzat en el seu honor. L'acte acabà amb visques a Catalunya i a la República, entonant-se *El cant del poble*, la *Marsellesa* i *Els Segadors*. El senyor Riera va ser acompanyat al seu domicili en manifestació compacta i nodridíssima, des de quin balcó i en el seu nom donà les gràcies el conseller de Hita. Per la tarda se celebrà al camp d'esports de la U. E. Arenys un extraordinari festival esportiu. En acabat, s'executà una audició de sardanes a càrrec de la cobla Antiga Principal de La Bisbal. Per la nit i com homenatge al nostre alcalde, se celebrà un ball extraordinari al saló de festes del Casal Republicà Catalanista amenitzat per l'Orquestrina Arenys, ballant-se una altra audició de sardanes al pati»².

13-05-1931. Pànic. A mitja tarda arriba la notícia que a les sis han de venir unes turbes a cremar els convents d'aquesta vila. L'alarma fou gran i tothom es tirà al carrer; als convents, els religiosos, juntament amb altres persones, comencen a treure dels seus casals tot el que poden. Les pensionistes i internes alumnes dels col·legis de les Rdes. M.M. Escolàpies i de les Germanes de la Presentació, són allotjades a cases particulars. A la Casa de la Vila es reuneixen l'alcalde, el capità de carrabiners, el caporal de la Guàrdia Civil i el sotscaporal del sometent i acorden deixar ben il·luminats els carrers aquesta nit i les següents que fossin necessàries i ajuntar els tres cossos per a prestar vigilància. Durant la nit es van vigilar els convents i totes les entrades de la Vila. Les germanes Clarisses abandonen el seu convent trencant la clausura i s'allotgen en cases particulars. Regna gran tranquil·litat; la nit sembla de festa major; tothom és pels carrers protestant dels pertorbadors de l'ordre, i de la manera com es veuen els ànims agitats, si alguna turba venia per fer alguna malifeta de segur que no sortiria pas de la mateixa manera com havia entrat.

15-05-1931. Manifestació de protesta. Com fos que algú mal informat digué que la pertorbació d'aquests dies havia sortit dels obrers del Forn del Vidre, a les sis de la tarda tots el treballadors d'aquesta fàbrica, junt amb altres obrers, formant uns dos-cents manifestants, entre homes i dones, passant per les Rambles han anat a la Casa de la Vila, on els esperava l'alcalde accidental Fèlix Cucurull, que comprenent la ignorància dels manifestants digué al poble que ell responia de la tranquil·litat respecte als obrers del forn del vidre, puig comprenia molt bé la seva innocència i donà per dissolta la manifestació.

17-05-1931. Nou Centre. Avui s'inaugura el Centre Republicà Federal que té el seu estatge al primer pis de la casa núm. 11 de la Rambla Bisbe Pol. Celebra un míting de propaganda al teatre de la Societat Coral La Esperanza.

25-05-1931. Hospital Xifré. Arriben les religioses de Sant Vicenç de Paül per a instal·lar-se al nostre Hospital Xifré arrendat a la Diputació de Barcelona.

1-06-1931. Banc Central. S'inaugura la sucursal del Banc Central a la Rambla del Bisbe Pol núm. 50.

28-06-1931. Eleccions. Hi ha eleccions per a elegir diputats a Corts, malgrat ser molt renyides no hi ha hagut el més lleu incident. Han guanyat les dretes, és a dir la Lliga Regionalista.

4-07-1931. Nou Centre polític. S'inaugura al primer pis del carrer de Josep A. Clavé un centre d'Esquerra Republicana. Els estatuts parlen del carrer Ample 17 bis.

7-07-1931. Pànic. Arreu d'Arenys corre la nova que el Banc de Catalunya has suspès pagaments, regnant un pànic a la Vila, puix són moltes les persones que hi tenen cabals.

9-07-1931. Festa Major. Per por d'algun incident, degut a la situació social que estem travessant, no s'ha fet la processó. La plaça de la Constitució durà el nom de Plaça de la República.

19-07-1931. Eleccions. Han tingut lloc a l'Ajuntament unes eleccions per a votar l'Estatut Català, nomes votaren els regidors assistint-hi dotze i tots votants a favor de la Generalitat. Hi mancava un regidor.

Degut a la situació que estem passant quan molts elements van contra la religió, s'ha establert interinament al convent dels caputxins a Arenys el noviciat que fins ara era a Manresa per considerar-se una població més pacífica.

24-07-1931. Acte propagandístic pro-Estatut. Conferenciant Luis Massot.

28-07-1931. Acte polític. Al Centre Autonomista Republicà. Conferencians: Ferran Agulló Vidal i Octavi Saltor Soler. A les deu.

31-07-1931. Propaganda d'eleccions. A un quart de dotze de la nit arriba un auto-camió i diversos autos petits. En el gros hi anaven unes 25 persones i una orquestra, engegant coets i petards, quin soroll, del tot fort, despertaren a tota la gent, que alarmada anà prop del carrer del Bisbe Català. Els propagandistes feren varis parlaments en pro de l'Estatut de Catalunya tocant, després, la Marsellesa i Els Segadors. A les dotze partiren, repartint, abans candidatures i pasquins, defensors de l'Estatut, demanant que tothom el voti.

2-08-1931. Votació de l'Estatut. Sense el més petit incident es vota l'Estatut de Catalunya amb una majoria d'un noranta per cent.

29-08-1931. Vaga. Es declaren en vaga tots els treballadors de la fàbrica del vidre.

3-09-1931. Vaga. Degut a la vaga general de Barcelona, avui a les dues de la tarda s'ha parat el treball.

4-09-1931. Continua la vaga. No arriben diaris. A mitja tarda el nunci llegeix una ordre de l'alcaldia dient que durant la nit no hi hauria llum. Al capvespre es dóna una altra ordre dient que la vaga a Barcelona tenia caire de normalitzar-se.

5-09-1931. De la vaga. Totes les fàbriques han obert i tots els treballadors han acudit a les seves tasques.

11-09-1931. Ofrena floral de l'Ajuntament d'Arenys davant l'estàtua a Rafael de Casanova a Barcelona.

26-11-1931. Vaga solucionada. Avui comencen a treballar els obrers de la fàbrica del vidre.

14-12-1931. Vaga solucionada. Comencen a treballar els obrers del port.

9-01-1932. Revista. El Centre Catalanista Republicà ha creat una revista amb el títol *Oreig*, quin primer número ha sortit avui.

3-02-1932. Nous arbres. Es planten pins al passeig de Xifré, entremig de les moreres.

12-02-1932. Nevada. En despertar-nos tot està nevat, tant aquí a la població com a tots els voltants; hi ha un gruix d'uns sis centímetres de neu, havent-hi llocs de deu centímetres. A les vuit del matí el termòmetre marca tres graus sobre zero.

21-02-1932. Pels sense feina. Passen uns fulls perquè els veïns d'aquesta vila indiquin en elles el que vulguin donar cada setmana als obrers sense treball. Aquesta subscripció durarà fins que fineixi aquesta manca de feina.

23-02-1932. Alarma. Degut a la mala situació que estem passant pels moviments polítics, circula el rumor que el proper dijous no es permeti sortir a les criatures pels carrers. Ningú sap res del que ha de passar.

1-03-1932. Temporal. Ahir va començar a esvalotar-se la mar, regnant un fort temporal que ha romput les vies del tren i de les vagonetes del port; les ones traspassen el pont públic i els trens no passen.

2-03-1932. Temporal. Tant s'ha esvalotat la mar que ha trencat el mur de banda i banda del pont, restant penjada la via. De la part de la platja Cassà les ones han descalçat el terreny i sols falta un pam de sol per arribar a les cases. Si el temporal augmenta es tem que la segona casa de la platja Cassà anirà a terra. Ningú havia vist mai un temporal com aquest.

3 i 4-03-1932. Temporal. Ha minvat el temporal i vàries brigades del ferrocarril treballen amb afany per arranjar els desperfectes, tirant pedra i sorra. S'ha treballat dia i nit i ha pogut passar el tren de les set del vespre. Hi eren a centenars els curiosos que s'ho miraven.

7-03-1932. Pregó. El nunci ha fet un pregó manifestant que tothom que vulgui ser enterrat catòlicament ha de signar unes fulles que les proporciona la rectoria; si es dóna el cas que mort algú major de vint anys que no hagi fet aquesta declaració serà enterrat civilment.

15-03-1932. No hi ha processó. Degut a les circumstàncies que estem passant no s'ha fet la processó de la conclusió de les Quaranta Hores que tan lluïda havia sigut sempre.

16-03-1932. Cementiris. S'ha posat el rètol de «Cementiri Municipal» als cementiris «Catòlic» i «Dissident»; però del catòlic no s'ha tret la creu.

27-03-1932. Combregar apedregat. Porten el viàtic a un malalt a quarts d'onze de la nit, l'apedreguen, el capellà i l'escolà s'hagueren d'amagar.

14-04-1932. Nou nom d'un carrer i canvi a una entitat. Avui, primer aniversari de la República, se celebren vàries festes, entre elles, es posa el nom de «14 d'abril de 1931» al carrer de l'Olivar. Avui també el Centre Republicà Federal ha canviat el seu nom pel de «Centre Republicà Radical».

20-05-1932. Conflicte a una fàbrica d'Arenys de Mar: «A la fàbrica de vidre que Antonio Nabarra posseeix a Arenys de Mar, el dia 14 es declarà una vaga de braços caiguts com a protesta pel trasllat d'un dependent. Per a donar solució al cas s'han reunit a la Delegació Regional de Treball, obrers i patrons, no posant-se d'acord ambdues parts. A l'objecte de trobar un punt de concòrdia, el delegat de Treball ha proposat la creació d'una Cooperativa de Producció obrera, a la qual lliuraria l'explotació de la fàbrica mitjançant un contracte de lloguer que podria estudiar-se per lletrats designats per ambdues parts. El patró acceptà la fórmula reservant els obrers la seva decisió a l'acord d'una assemblea que aquesta tarda haurà de reunir-se a Arenys de Mar»³.

14-06-1932. Acte polític: «Amb una nombrosa concurrència se celebrà a Arenys de Mar un altre acte de propaganda de l'ideari d'Acció Catalana. Presidí Josep Maria Miquel, qui va fer la presentació dels oradors, i després d'excusar al senyor Hurtado, qui no pogué assistir per afers ineludibles, cedí la paraula al senyor Coll i Mas. Aquest justificà el seu optimisme en quant a la solució del plet i del futur de Catalunya, en la nota de serenor que en els moments actuals de passió està donant el poble català. Lamentà que hi hagi a Catalunya, sobretot a les ciutats, homes capaços d'allistar-se a un partit que, si bé republicà, deu tot el que és a l'element obrer i en un moment donat es transforma en partit que defensa a les classes capitalistes i conservadores, rebutjant tots els llaços que l'unien amb els elements que li havien donat la preponderància que ha assolit. El

senyor Martí Esteve digué que observava entre els assistents representants de totes les tendències i classes socials, i que, per tant, es limitaria a exposar l'ideari del partit sense entrar a discutir les actuacions dels adversaris. Afirmà que en els temps de la monarquia els intel·lectuals d'Espanya idearen un acte d'homenatge i desgreuge a la cultura catalana. Entre aquests intel·lectuals es comptava aleshores amb l'actual president del consell, que solament era conegut com un modest ateneïsta i avui és la revelació màxima d'Espanya. I aquest home manté encara, des de les altes esferes del poder, el mateix criteri que havia expressat en la seva visita a Catalunya. Aquest home, per simpatia a Catalunya, es juga un brillant prestigi. Aquest home podria, amb un sol discurs, reunir a tota la Cambra espanyola al seu costat i fer-se insubstituïble al país. Lluny d'això, es conserva addicte a la causa de Catalunya, mereixent la nostra gratitud i el suport que li devem per això i per les noves doctrines que encarna dins la República. Acabà dient que l'aprovació del títol primer de l'Estatut és el primer èxit de Catalunya, donat que en la redacció que subsisteix millora l'anterior del dictamen de la comissió, reconeixent el principi de autodeterminació. Els senyors Coll i Esteve van ser molt aplaudits»⁴.

5-07-1932. Nou Centre. S'inaugura el Centre de Dretes Arenyenc ubicat al Passeig de Xifré número 1. Els estatuts van ser registrats el dia 29 d'aquell mes.

5-07-1932. Acte polític: «Al Casal Catalanista Republicà d'Arenys de Mar se celebrà un acte dedicat a les senyores per a constituir la Secció femenina regionalista de la localitat. Van fer acte de presència la senyora Francesc Bonnemaison, vídua de Verdager i Callís; Maria Despujol de Ventosa i senyora Puig de la Bellacasa. Ocuparen la presidència, junt amb les senyores d'Arenys, Maria Vila de Riera, Leonor Tey de Cucurull, Teresa Malegelada i Maria Pons Guri. El secretari general de la Lliga Regionalista, Ferran Agulló, també assistí a l'acte. Joaquim Roy Ricard va fer un discurs de salutació agraïnt la visita de les distingides dames barceloneses que havien vingut a l'acte. La senyora Bonnemaison explicà la finalitat de la Secció femenina i digué que com és una orientació decidida la de que les dames adherides a la Lliga no assenyalin orientacions d'ordre polític, els dirigiria la paraula l'element de la Joventut de la Lliga, Enric Maynés. Aquest perorà durant tres quarts d'hora i fixà els deures de la dona catalana, especialment relacionats amb la concessió del sufragi. A continuació la senyora Bonnemaison va fer novament ús de la paraula, tractant el tema concret de l'organització femenina. Quedà constituïda la corresponent Secció femenina de la Lliga Regionalista a Arenys de Mar»⁵.

13-07-1932. Tempesta. Entre els quatre i les cinc de la matinada ha plogut molt, havent-hi una forta rierada malmetent l'envelat, atraccions i coses de les parades del mercat. L'aigua caiguda és de 60.9 litres per metre quadrat.

15, 16 i 17-07-1932. Rierades. No ha fet mal, s'ha aplegat molta gent per veure-ho.

19-07-1932. Xerrades polítiques: «El secretari general de la “Lliga Regionalista”, Ferran Agulló, inaugura a Arenys de Mar les xerrades polítiques de la secció femenina del “Casal Republicà Catalanista”. El senyor Agulló explicà que és el sentiment catalanista i el que cal fer per tal que l’ideal es converteixi en una realitat mitjançant l’actuació política»⁶.

16-08-1932. Fuga d’un pres. Fuig un pres de la presó, baixant de la taulada amb filferro i mantes lligades a l’angle que formen les parets de la Casa de la Vila i el jutjat.

24-10-1932. Reforma urbana. S’ha acabat la reforma de les voreres del carrer d’Antoni Torrent, abans Tussol.

4-11-1932. Atracament. S’atura un auto a la Rambla del Pare Fita, prop de la banca de D. Domènec Massuet, i baixen cinc homes, un queda a la porta, tres queden a l’auto i quatre entren a casa del Sr. Massuet pistola en mà, demanant els quartos que tenien. El Sr. Massuet pogué amagar les claus, enduent-se els lladregots només unes quantes pessetes.

13-11-1932. Anunci de vaga. En fosquejar es reparteixen uns fulls anunciant la vaga general demà dilluns a causa d’haver acceptat, el Forn del Vidre, a uns individus contraris als vaguistes del citat «Forn». Els treballadors demanen que els treguin de la Vila en considerar-los pistolers.

14-11-1932. Vaga general. Per tot arreu de la Vila hi havia comissions per fer parar les fàbriques, tallers i alguns comerços. L’última fàbrica va ser la de l’alcalde, és a dir la de Vídua de Riera i fills; per no provocar danys pitjors els treballadors, amb ganes de treballar, abandonen el treball. A les deu arriba molta Guàrdia Civil sota el comandament d’un tinent. Les úniques fàbriques que treballen són el Forn del Vidre d’on sorgí la qüestió i la tintoreria de la carretera. A les dotze del migdia una gran gentada es reuneix a les rambles per veure plegar els treballadors del Forn del Vidre; aquests són acompanyats per la Guàrdia Civil a l’objecte que els vaguistes no els maltractessin. Els citats treballadors es veieren força insultats; foren acompanyats fins a la fonda on estan dispesats. A les nou de la nit hi ha un míting que donen els vaguistes i manifesten als assistents que el comitè acorda continuar la vaga general i declarar el boicot a la fonda on estan els forasters que treballen al Forn del Vidre. En aquest míting hi ha molts crits.

15-11-1932. Continua la vaga general. Les rambles i els passeigs semblen talment un dia de festa major. A les onze del matí els iniciadors de la vaga fan tancar els establiments, però la Guàrdia Civil els fan obrir i els que persisteixen fan obrir-los a cops de culata per restablir l’ordre. A les dotze baixen els treballadors del Forn del Vidre; a les rambles hi ha molta gent, se senten molts xiulets i frases d’insults contra la Guàrdia Civil; aquesta s’escampa, prenent posicions tenint el fusell a punt de disparar. Els crits augmenten davant del mercat, però no passa res. A les sis de la tarda l’escàndol és molt més gran, i la situació

presenta un caire gens bonic. Tots els treballadors van al mig de la Guàrdia Civil puix es tem un escàndol i així miren d'evitar-lo. En ésser al front dels carrers de l'Església i del professor Castelló, la situació era impressionant, els xiulets contra els treballadors del Forn del Vidre i Guàrdia Civil es donen en grau superlatiu; moltes cases tanquen les seves portes. Amb l'activitat de la Guàrdia Civil es pot, amb molts treballs, dissoldre la manifestació i tothom pensa el que passarà demà. A les set de la tarda hi ha una reunió a la Casa de la Vila i s'acorda que se'n vagin de la població els treballadors vinguts darrerament al Forn del Vidre i que demà divendres tothom vagi a treballar.

16-11-1932. Acte polític: «A les deu de la nit, a la Sala Mercè, d'Arenys de Mar, parlaran els senyors Carrera Frexe, Joaquim M. de Nadal i els candidats senyors Blanc i Sola»⁷.

Han ingressat un gran nombre de nous socis tant a Acció Calellenca, de Calella, com al Casal Republicà Catalanista d'Arenys de Mar.

16-11-1932. De la vaga general. Tothom treballa, hi ha tranquil·litat. Es parla que demà hi haurà vaga general a tota la província de Barcelona.

17-11-1932. De la vaga. Tothom treballa, hi ha molta animació per les eleccions.

20-11-1932. Eleccions per a diputats del Parlament Català. Són renyidíssimes i triomfen les esquerres.

6-12-1932. Inauguració del Parlament Català. Únicament fan festa les oficines oficials i els col·legis. Hi ha molts balcons engalanats.

23-01-1933. Nova ordre. Per ordre superior des d'avui en endavant les botigues tancaran a dos quarts de nou del vespre.

11-02-1933. Acte polític: «Demà, a dos quarts de sis de la tarda, Xavier de Prats Subirà donarà una conferència al "Casal Republicà Catalanista" d'Arenys de Mar, tractant del tema "Exposició de l'ideari de la Lliga Catalana". Com sigui que el senyor Prats va ser assembleista, a la reunió on quedaren acordades les bases del partit de Lliga Catalana, explicarà als seus amics d'Arenys les deliberacions d'aquella assemblea»⁸.

4-03-1933. Acte polític: «Demà, diumenge, a les sis de la tarda, el diputat al Parlament de Catalunya, Joan Vallés i Pujals, donarà una conferència al Casal República Catalanista d'Arenys de Mar, sobre el tema: "L'actualitat política i la Catalunya del demà"»⁹.

11-03-1933. Acte polític: «El diumenge, a les sis de la tarda, al Casal Republicà d'Arenys de Mar el diputat a Corts Constituents per Girona Joan Estelrich Artigues, dissertarà sobre la "Llibertat d'ensenyament"»¹⁰.

19-03-1933. Casal Republicà Catalanista. Aquest centre polític, vinculat a La Lliga inaugura el seu nou estatge social a la rambla Bisbe Pol.

12, 13 i 14-04-1933. Sense processons. No tingué lloc cap de les tradicionals processons tradicionals que sortien aquests dies.

6-05-1933. Acte polític: «El passat diumenge va tenir lloc a Arenys de Mar i al local de “Derecha Arenyense”, l’anunciada conferència que René Llanas de Niubó devia de donar sobre “L’escola catòlica i la sectària”. Va fer la presentació del conferenciant el president de l’entitat Jaume Ferrer Calbetó en justes frases ponderatives del mèrit i eficàcia de la campanya que realitzen els joves propagandistes de dretes entre els quals és figura qualificada el senyor Llamas a qui cedí la paraula. Començà, l’il·lustrat conferenciant, dibuixant, amb traços acusats i valents, les perspectives de la campanya antireligiosa que realitzen les sectes de la qual és episodi la laïcització de l’Estat, i, consegüentment, de l’ensenyament oficial; passà a analitzar els perills que té l’escola laica per a la joventut, no només en l’ordre religiós sinó en el moral i el social, i deduí la necessitat de mantenir les prerrogatives de l’ensenyament catòlic i de resistir les escomeses dels enemics de la Religió, que tan dura i enèrgicament actuen, envaïents per la divisió en que les dretes s’han pulveritzat fins ara, cosa que ha fet possible l’actual estat de coses. En finalitzar, va ser premiat amb una salva d’aplaudiments per la nombrosa i selecta concurrència que s’havia congregat als salons de l’entitat organitzadora. En breu s’anuncia una altra conferència a càrrec del distingit publicista i conferenciant Josep Bertrán Güell»¹¹.

7-06-1933. Acte polític: «A Arenys de Mar, i al local social de Derecha Arenyense, donà l’anunciada conferència el publicista Josep Bertrán Güell, qui desenvolupà el tema “Renovació de les ideologies polítiques”. Digué que l’origen de les nacions no és la voluntat, sinó la força dels pobles animada per tradicions heroiques i caps capaços d’imposar l’ordre a l’interior i vèncer a l’estranger, i que el nou concepte és enemic de l’abstracció matemàtica del liberalisme, perquè cerca la realitat, la veritat social i consegüentment estableix un concepte qualitatiu enfront al quantitatiu. Classificà les dretes en partidistes i nacionals: les partidistes es basen en els desenganys de l’opinió davant els governants...»¹².

9-06-1933. Conferència política: «El proper diumenge, el conegut conferenciant Miquel Colomer donarà una conferència al local del Centre Catalanista Republicà d’Arenys de Mar, adherit a la Lliga Catalana, dissertant sobre “El futbol, com a element d’educació social”. La conferència serà dedicada a la Joventut Catalanista i demés element jove. Són moltes les persones que han promès desplaçar-se per escoltar la conferència»¹³.

14-06-1933. Conferència política: «Per demà, dijous, a les set de la tarda i al Casal Republicà Catalanista d’Arenys de Mar, el diputat Juan Estelrich dissertarà sobre “Llibertat d’ensenyament”»¹⁴.

20-07-1933. Una bomba. Avui, a l'una de la matinada ha explotat una bomba al portal de la fàbrica de l'alcalde, Manuel Riera. No ha causat danys de cap classe, puix era carregada únicament amb pólvora. Els amos de la fàbrica Mn. Josep, Manuel i Eloi han rebut moltes visites de solidaritat en senyal de protesta per la vil acció comesa.

22-07-1933. Explosió d'una bomba a Arenys de Mar: «A primeres hores de la matinada d'ahir va fer explosió una bomba a la fàbrica de gèneres de punt dels Germans Riera Doy, situada al carrer de Gurí d'Arenys de Mar. L'artefacte va ser col·locat a un dels portals que donen al carrer de Jaume Basall. No hi hagué desgràcies personals i els danys materials no tenen importància. Amb els trossos recollits a les immediacions s'ha pogut reconstruir l'artefacte que resulta ser una bomba de les de forma de taronja molt idèntica a les descobertes a Igualada fa uns mesos. El jutjat entén en el tema. La indignació és enorme a la localitat, màxim si es té en compte que en dita fàbrica no hi ha ni ha hagut mai cap conflicte social, atribuint-se l'esmentat atemptat a altres finalitats, ja que un dels propietaris és Manuel Riera Doy alcalde d'aquesta Vila»¹⁵.

3-08-1933. Un home despullat. Un home que demanava caritat es despulla i sense un fil de roba es passeja pels carrers de la nostra Vila, visita alguns cafès, és perseguit, però sempre fuig. Per fi és agafat per l'autoritat i és ficat a la presó.

11-08-1933. Conferència política organitzada per les Joventuts de la Lliga. «Demà es donarà a Arenys de Mar una conferència política a càrrec d'Antoni Aparicio Derc, qui dissertarà sobre la "Doctrina Catalanista de Prat de la Riba"»¹⁶.

11-09-1933. Entitats arenyenques que van fer l'ofrena floral al monument a Rafael de Casanova a Barcelona: «Joventut Nacionalista d'Arenys de Mar, Unió Sportiva d'Arenys de Mar, delegats de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana d'Arenys de Mar, Foment de la Sardana d'Arenys de Mar, Casal República Catalanista d'Arenys de Mar, Orfeó Seràfic Marià d'Arenys de Mar, Secció Excursionista de L'Ateneu Arenyenc, Vells Catalanistes d'Arenys de Mar, Secció Femenina de la Lliga Catalana d'Arenys de Mar, Ajuntament d'Arenys de Mar, Centre Catalanista Republicà. Amb diferència va esdevenir la representació més nombrosa de tot el Maresme»¹⁷.

9-10-1933. Pluja d'estrelles. Avui entre les set i les deu del vespre hi ha hagut una molt continuada pluja d'estrelles.

10-10-1933. Col·legi de la Presentació. Degut a les ordres governatives de conformitat amb les quals els religiosos no podran ensenyar, a partir de primers d'any les germanes de la Presentació marxen d'Arenys de Mar instal·lant en aquell local un casal preventori per a nens maltractats.

12-11-1933. Nova entitat. S'inaugura la societat «Acció Catòlica» al carrer de l'Església.

19-11-1933. Eleccions. Tenen lloc les eleccions de diputats a corts espanyoles amb tota normalitat guanyant les dretes.

8-12-1933. Candidat a regidor: «Per la Confederación Republicana Democrática Federal de Cataluña, ha estat nomenat representant de la mateixa a Arenys de Mar, el fundador del Comité Republicano Democrático Federal d'aquesta localitat, Francisco Fontrodona, el qual encapçalarà la candidatura del partit a les properes eleccions municipals que tindran lloc el dia 17 de gener»¹⁸.

10-12-1933. Eleccions. Degut als disturbis que hi ha arreu de Catalunya queden en suspès les eleccions que havien de tenir lloc el diumenge 7 de gener.

11-12-1933. Pregó. Per ordre de l'alcaldia, es fa un pregó fent avinent l'estat d'alarma, manifestant que queden completament privats els grups de més de dues persones. Malgrat els disturbis regnants, aquí a Arenys hi ha molta tranquil·litat.

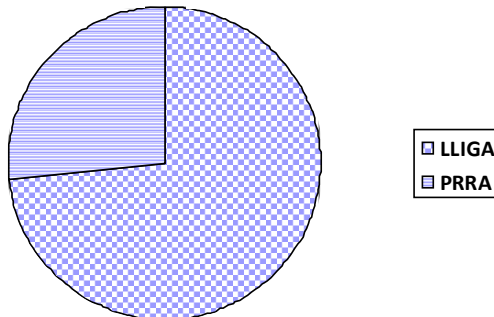
11-12-1933. Centre clausurat. Per ordre governativa s'ha clausurat el Sindicat Únic de Treballadors.

6-01-1934. Conferència de La Lliga: «Demà a les sis de la tarda, al Casal Republicà Catalanista d'Arenys de Mar, Enric Sala impartirà una conferència, sobre el tema "Les Constituents i els problemes agraris a Espanya»¹⁹.

9-01-1934. Pistoler. La Guàrdia Civil ha detingut un pistoler prop del Remei.

19-03-1934. Ajuntament. Pren possessió el nou Ajuntament format per aquests veïns: Alcalde: Frederic Quintana Rabell. Alcalde 2n: Josep M. Pons Guri. Alcalde 3r: Joaquim Doy Guri. Alcalde 4t: Antoni Font Cabot. Regidors: Manuel Garriga Parera, Joaquim Costa Guinart, Josep Soler Puig. Joaquim Cucurull Castells, Antoni Badosa Rius, Joan Ariñó Vallés, Josep Fabregà Nogueras, Joan Riera Barangó (cap de la minoria), Antoni Miquel Massuet, Rossend Julià Bosch, Zenon Ferran de Pol i Esteve Tapias Baixeras.

S'agraí la tasca duta a terme per l'anterior consistori de majoria radical. Totes les tinences d'alcalde van anar a parar a mans de la Lliga.

3-04-1934. Detenció de dos atracadors: «El conseller de Governació manifestà ahir als periodistes que a la “partida del Remei” d’Arenys de Mar, havien estat detinguts per la Guàrdia Civil dos individus anomenats Joan Llorens Gras i Ramon Ponsarneu Coll, els quals sembla que formaven part d’una banda que, capitanejada per Piera, atracà als ocupants d’un automòbil el passat dia 29, a Tordera. Uns altres quatre individus d’aquesta quadrilla ja foren detinguts dies enrere, tres d’ells a Vilassar i l’altre a Arenys de Mar»²⁰.

8-04-1934. Benedicció de bandera. Tingué lloc la benedicció de la bandera del grup 171 de la FJC «Joan Pruna» essent padrins Antoni Miquel i la seva esposa Maria del Carme Puig de Miquel.

28-04-1934. Fogueres. Per a protestar del feixisme fan una foguera a les dotze de la nit en el Maltemps.

31-05-1934. Noces d’or de l’Ateneu Arenyenc. Amb motiu de celebrar l’Ateneu d’Arenyenc el seu cinquantenari, se celebraran diversos actes. El primer serà una conferència a càrrec del Dr. Ricard Solà Espriu titulada: «Estudi mèdic-sanitari dels banys de mar a la nostra platja».

2-06-1934. Homenatge. Dins les festes de l’Ateneu es dedica un homenatge a l’arenyenc Josep M. Arnau i Pascual representant les seves dues obres «Les ametlles d’Arenys» i «La mitja taronja».

9-06-1934. Conferència. Mn. Palomer pronuncia a l’Ateneu una conferència sobre l’Arenys dels segles XVII i XVIII.

29-06-1934. Tempesta. Prop de l’una del migdia es formen dues mànegues d’aigua acompanyades d’un cicló que malmeten quan troben al seu pas; són moltes les cases que han quedat sense teulada; els lloc que ha fet més estralls són: horta Fassina, propietat de l’arquitecte Puiggrós, l’horta de Rafel Bertran Catà, la fàbrica de curtits d’Antoni Catarineu i la caserna de Carrabiners. Els danys ocasionats pugen moltes mils pessetes. Afortunadament no es registrà cap desgràcia personal.

8-07-1934. Butlletí municipal. Surt el primer número del Butlletí Municipal d’Arenys de Mar.

8-07-1934. Jocs Florals. L’Ateneu Arenyenc celebra el seu desè certamen literari «Jocs Florals».

[2 i 7]-09-1934. Ateneu Arenyenc. S’hi pronuncien les conferències: «Impressions sobre el desenvolupament de la nostra Vila, durant el segle XIX» a càrrec de Pere M. Puig Estapé i «L’Escola d’Avicultura d’Arenys de Mar» a càrrec del seu director Salvador Castells Carreras.

9-09-1934. Ateneu Arenyenc. Acte central del 50è aniversari de l'Ateneu amb la lectura de la memòria i una conferència «Missió cultural dels ateneus» a càrrec del Dr. Pere Bosch i Gimpera, rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, la visita a una exposició de quadres i la inauguració d'una biblioteca d'autors arenyencs.

18-09-1934. El mercat dominical: «Una comissió de veïns, integrada per distints elements de la Vila, sota la presidència del tinent d'alcalde, senyor Font, ha visitat al conseller de Treball de la Generalitat, senyor Martí Barrera, per a tractar del mercat dominical, qüestió de palpitant actualitat que segueix amb interès tot el veïnat davant els perjudicis immensos que reportaria la seva supressió»²¹.

28-09-1934. Estat d'alarma. Degut a la mala situació de tota Espanya, són posats uns bans pels carrers, manifestant l'estat d'alarma, resultant la població inquieta per les males notícies que es tenen de la resta de la República.

4-10-1934. Malestar. Regna un greu neguit pel que diuen els periòdics anunciant la vaga general per tot Espanya.

5-10-1934. Vaga general. Al matí el ram de la construcció no treballa i van per les fàbriques fent-les parar. Al migdia solament hi ha tres fàbriques que treballin i a les sis de la tarda arriben homes de pobles forasters armats amb escopetes fent plegar tothom. A les vuit fan tancar tots els cafès i societats, barberies i tendes, menys les de comestibles. La nit es passa del tot tranquil·la. El conservador *Diari de Mataró*, matisa l'extensió de la vaga, aquell divendres 5 d'octubre i aclareix quines foren les pressions que es donaren: «Un noranta per cent (dels treballadors) es neguen a seguir aquesta protesta, i al migdia, elements addictes a la FAI, en diversos llocs de les Rambles aconsellaven als obrers que no deixessin el treball. A la tarda, tornaren els esquerrans a fer pressió endebades, fins que vingueren homes armats de Mataró, que s'imposaren violentament. Des d'aquell moment quedà paralitzada la vida de la població. A la nit, individus de la coalició es reuniren diferents vegades. Mentrestant, es concentrava a la caserna de Carrabiners la força del litoral, i el mateix feia a Calella la Guàrdia Civil»²². En un primer moment sembla ser que els paletes foren capdavanter de la vaga, que fins i tot la CNT-FAI s'hi oposava o es manifestava neutral i que van ser els escamots armats d'EC-ERC de les poblacions veïnes, quins aconseguiren aturar la vida laboral de la població. De tota manera no consten especials violències en aquest primer moment.

6-10-1934. Vaga general. Ningú treballa; a les dotze del migdia fan tancar les botigues. No hi ha cap societat oberta. A les vuit del vespre el president de la Generalitat proclama, per ràdio, l'Estat Català dins la República Federal Espanyola i manifesta que tota l'autoritat estava al costat de la Generalitat. Segon *Diari de Mataró*: «El dissabte dia 6 d'octubre transcorregué molt agitat i només estigué obert el Centre d'Esquerra». Aquell dia se celebrà una ràpida sessió del ple de la Corporació, ja que: «davant de l'estat d'intranquil·litat produït per la vaga

general iniciada en el dia d'ahir; pels incidents ocorreguts en el dia d'avui; i de les notícies procedents de la capital i d'aquesta mateixa localitat, les quals fan preveure esdeveniments de molta gravetat, s'acordà aixecar la sessió per tal de poder adoptar les mesures necessàries per tal de prevenir i evitar l'alteració de l'ordre. Tots els senyors consellers, sense cap excepció, oferiren la seva cooperació al senyor alcalde, el qual els ho agrai i donà per acabada la sessió»²³.

Bandera separatista. Els pocs moments de proclamat l'Estat Català és hissada la bandera separatista (les quatre barres amb un triangle blau i una estrella blanca) al Centre d'Esquerra.

El sometent surt al carrer. Sabuda l'ordre de la Generalitat surt a patricular per la Vila el Sometent que és tot d'Esquerra, puix dies enrere foren desarmats tots els antics sometenistes.

Incautació de l'Ajuntament. Prop de les deu de la nit, la junta del Centre d'Esquerra s'incauta de l'Ajuntament que és custodiat per sometenistes i és hissada la bandera separatista; nomenament d'un Comitè Revolucionari. *Diari de Mataró*, parla només d'un intent d'ocupar l'Ajuntament: «Abans de sopar, individus de “Nosaltres Sols” anaren a l'Ajuntament a posar la bandera separatista. Es trobava al local l'agutzil, i com que no varen entendre's amb els d'Esquerra i col·ligats, es retiraren sense incautar-se del municipi, però feren saber que s'havia constituït un comitè revolucionari»²⁴.

A fi d'ampliar la informació, vaig cercar el parer de Josep M. Pons i Guri, quina versió és la següent: “L'Ajuntament el van assaltar tots, molta gent, però s'hi va posar davant de tot un d'Estat Català, l'Ot Solé, un home de bona fe, com ho eren tots els d'Estat Català i “Nosaltres Sols”. I aquest el primer que va fer, va ser posar-se al cap de munt de l'escala amb un Winchester i no va deixar que els altres pugessin per tal que no hi hagués una disbauxa i un saqueig. Certament es va posar una bandera estelada molt maca. No va arribar a proclamar res, es van apoderar de l'Ajuntament per les bones. Després van pujar els d'ERC que no havien anat a Mataró, però poca cosa més”⁽²⁵⁾.

Per tot això crec que podem concloure, primer, que efectivament hi hagué, incautació momentània de l'Ajuntament per un autoproclamat Comitè Revolucionari, no queda clara la transferència de poders, segon, que la bandera estelada fou hissada a l'Ajuntament, i tercer que no hi hagué cap assalt ni disbauxa.

7-10-1934. Pànic. A la matinada, per la ràdio, la Generalitat demana ajuda, puix havent-se proclamat l'Estat de Guerra, la tropa ha sortit al carrer bombardejant els edificis de la Generalitat; Casa de la Ciutat i altres. D'ací se senten les canonades continuades de l'artilleria.

Joves que marxen d'Arenys. En sentir la demanda d'auxili de la Generalitat, són varis els joves que marxen d'Arenys per anar-se'n a la defensa de

Catalunya. A primeres hores de la matinada decidiren traslladar-se a la concentració del Masnou, però en arribar a Mataró foren desarmats i detinguts per l'artilleria, que s'havia desplaçat a la carretera i per dins de la ciutat. Pons Guri em digué: «Com que aleshores tenia 24 anys, vaig passejar-me tota la nit amunt i avall de la Riera per a tafanejar a veure que passava donat que tot aquell enrenou em va fer certa gràcia. Primer vaig veure com carregaven els camions, s'omplien de gent que havien d'anar a atacar la caserna d'artilleria de Mataró. Van sortir dos camions, aquí a la Riera anaven pujant i el que els comandava era el cap del sometent d'Arenys de Mar, el Sr. Albert Andreu i Puig. Els anava fent pujar a tots al camió i quan estigué a punt de sortir va dir-los: "Bueno nois, m'haig de quedar perquè la tia no es troba bé, adéu-siau nois, i que tingueu bon viatge", i així van marxar. Van sortir armats. El que va passar, segons notícies, és que van arribar a Mataró completament despistats, no sabien on havien d'anar, i van entrar a l'Ajuntament, lloc de concentració, i expliquen que de cop i volta van irrompre al local uns militars, un tinent amb mitja dotzena de soldats. I el tinent puja escales amunt i apunta la pistola a la panxa d'un voluntari d'Arenys, de l'ensurt se li posaren els cabells de punta i li va saltar la gorra"»²⁶.

Així doncs foren desarmats i detinguts pels soldats de la caserna d'artilleria lleugera núm. 8 amb seu a Mataró.

Estat de Guerra. A les deu del matí surt el cos de Carrabiners amb vint números i el sots-oficial, comandat pel capità Jesús Torralba, fixà el ban de l'Estat de Guerra en els llocs públics. Són tretes totes les banderes separatistes. Retirà l'estelada de l'Ajuntament juntament amb l'alcalde Sr. Quintana, van tornar a posar la bandera catalana. Tot resta obert i, com sempre, la tranquil·litat és absoluta. Hi ha gran curiositat per escoltar la ràdio a l'objecte de tenir notícies de la revolta. Aquest matí no han passat els trens. Durant la tarda, el silenci continua igual, la normalitat fou gairebé absoluta. Entre les cinc i les sis marxa el cos de Carrabiners i només queden els Mossos d'Esquadra que fa uns deu dies vingueren aquí per a establir la seva residència. A quarts de sis una alarma circula per la Vila; s'observa una gran fumarada a Barcelona i uns diuen que són tinglats del port que cremen, altres que és el Centre d'Esquerra i altres el Govern Civil; veritablement ningú ho sap. A les nou arriben autos i camions que no han pogut entrar a Barcelona; puix la tropa els priva l'entrada. A les deu arriben 14 subjectes del Comitè Revolucionari de Calella, emmanillats, acompanyats per la Guàrdia Civil. Són empresonats aquí. A les onze surt l'antic Sometent que patrullen tota la nit amb la Guàrdia Civil.

8-10-1934. Continua el pànic. De bon matí els carrers es veuen concorreguts; s'ignora el que passa a Barcelona. Les fàbriques obren, però els de la FAI (en Mola, els Pérez, els Rico...) les fan tancar. Aquests són uns vuitanta i els guàrdies són pocs per enfrontar-s'hi. No funcionen telègrafs i telèfons; la ràdio dóna poques notícies. El canvi d'actitud de la FAI fou radical i al llarg del matí anaren creixent-se. El migdia ja s'havien paralytats totes les fàbriques.

Estona d'alegria. Donen la nota curta que vindrà un tren. Primerament passarà una màquina, però aquesta no arriba i es diu que el pont del Besòs està destruït. Al migdia comença a funcionar el telègraf.

Sessió municipal: «El senyor alcalde exposà les mesures que, d'acord amb l'autoritat militar, i amb la cooperació de tots els senyors consellers que integren l'Ajuntament i de molts ciutadans de diverses ideologies, havia adoptat pel manteniment de l'ordre públic amenaçat a conseqüència del fracassat moviment revolucionari iniciat a Catalunya i arreu d'Espanya, la nit del 6 al 7 d'octubre del corrent. Tots els senyors regidors aprovaren i aplaudiren l'actuació de l'alcalde, refermant-li la seva decidida cooperació i li atorgaren un ampli vot de confiança per adoptar les mesures necessàries per al restabliment de la normalitat»²⁷.

Torna el pànic. Són vàries les famílies de Calella que venen a visitar els seus familiars que són empresonats aquí; es veuen escenes del tot tristes. Com és normal, el públic d'Arenys s'aplegà davant la presó; la guàrdia es veu precisada a dissoldre els grups amb els fusells.

Detencions. A les tres de la tarda un grup de la FAI volia que les societats tanquessin. Entraren a l'Ateneu demanant, més ben dit exigint, motivant això certes discussions que requerí la intervenció de la Guàrdia Civil, fent tres detencions; els altres protestaven, formant-se grups i per dissoldre'ls, els guàrdies hagueren d'emprar la força (carregaren), sentint-se aleshores tres trets, que foren engegats a l'aire, eren les quatre de la tarda. Immediatament restaren aquells llocs solitaris, tothom fugí vers llurs cases, no cal pas dir el pànic que es produí. Davant la concentració d'elements d'Arenys de Munt i Canet, es demanà el suport de la caserna d'artilleria de Mataró.

Arribada de tropes. A les cinc han arribat un centenar de soldats (una secció) de la caserna d'artilleria lleugera de Mataró, acompanyats d'una metraladora, eren manats pel comandant Antonio de Carranza García Trigueros. Augmentà el pànic. S'ha ordenat aixecar i tirar enlaire totes les persianes i tothom es tancà a casa. Dispersada la tropa pels carrers, quants homes trobaven els feien anar a les Rambles on tots foren registrats. Es recolliren algunes armes dels particulars. Tres hores després es retiraren, deixant un reten, una agrupació de voluntaris armats.

Recollida d'armes. Un pregó anuncià a tota la Vila que tothom que tingués armes les lliurés en mitja hora a la Casa de la Vila. S'hi congregà una gran gentada.

Guàrdia Republicana. El comandament de la tropa nomenà un cos semblant al sometent amb el nom de Guàrdia Republicana, en la qual hi figura la gent d'ordre de la població. Aquesta guàrdia, junt amb soldats de la tropa, Guàrdia Civil i Carrabiners han patrullat durant la nit. Tenien l'ordre del comandant de disparar als que no s'aturessin al primer crit d'alto.

Alarma. Entre onze i dotze de la nit s'ha tingut notícia que elements sindicalistes i de la FAI de Canet, Sant Pol, Calella i Arenys de Munt venien cap aquí. Ràpidament fou reforçada la guàrdia nocturna, impedit que els elements pertorbadors entressin. La resta de la nit ha estat tranquil·la.

Fugitius. Asseguren que els elements pertorbadors s'han refugiat per les muntanyes properes per por que els detinguessin.

9-10-1934. Sense notícies. Estàvem sense notícies; a les deu del matí ha començat a funcionar el telègraf. La guàrdia diürna va patrullant pels carrers dissolent grups. Només treballen dues fàbriques. La tranquil·litat regna arreu, sembla festa major, les Rambles es veuen molt concorregudes.

Arribada de trens. A un quart de dotze ha arribat el primer tren d'exploració. Es compon de tres vagons de càrrega. Al cap de vint minuts n'ha arribat una altre de passatgers i s'han sabut notícies de Barcelona, minvant l'angúnia de famílies que tenen familiars a la capital. Només han arribat deu periòdics que duien particulars.

A l'estació. Se sabia del cert que el tren correu de les tres de la tarda arribaria. A l'objecte d'adquirir notícies i periòdics han anat a l'estació unes quatre-centes persones. No ha arribat cap periòdic.

Arribada de la tropa. Degut a l'alarma que vindrien revoltosos, a les cinc de la tarda ha tornat la tropa. Després de consultes amb les autoritats d'ací a les nou del vespre han marxat, emportant-se totes les armes recollides el dia abans a Arenys i avui als pobles propers.

Marxen els empresonats. En sortir la tropa se n'han endut també els empresonats, que eren vint-i-set, cinc d'ells d'Arenys. Tots foren traslladats a Mataró.

Arribada de periòdics. A les set del vespre han arribat centenars d'exemplars del *Noticiero Universal* venent-se tots en menys de mitja hora.

Tranquil·litat. Són les deu de la nit, moltes persones esperen notícies per la ràdio. La tranquil·litat és completa. Es reuneix la Guàrdia Republicana per a prestar servei durant la nit.

10-10-1934. Normalitat. La normalitat no es restablí per complet fins el dimecres dia 10, quan tothom es reintegrà al treball.

11-10-1934. Arribada de detinguts. Avui a la matinada arriben els que marxaren per a defensar la causa catalana i foren detinguts a Mataró. La tranquil·litat és absoluta.

11-10-1934. Desenvolupament del moviment revolucionari a Arenys de Mar: «El moviment revolucionari tingué repercussió en aquesta Vila des dels primers moments, iniciant-se amb l'atur de fàbriques, oficis i tallers, que es plantejà –si bé no amb caràcter general– el divendres pel matí, assolint tota la seva extensió des de mitja tarda de dit dia. El dissabte a la nit, de deu a onze, irromperen a l'Ajuntament, on només hi havia el cap de vigilància, Pacheco, i l'empleat Colomer, un grup de revoltosos, que es limitaren a proclamar l'“Estat Català” i a hissar la bandera separatista, abandonant després l'edifici consistorial. Dita bandera va ser retirada a primera hora del diumenge, en què per forces de Carrabiners, comandats pel capità Jesús Torralva, es publicà el ban declarant l'estat de guerra. Elements de la FAI impediren el dilluns que es reemprengués el treball, duent a terme tota mena de coaccions i adoptant una actitud provocativa, que obligà a la intervenció de la força de la Guàrdia Civil, que detingué a cinc dels més caracteritzats, fent per dit motiu varis trets a l'aire, que causaren la consegüent alarma. Davant l'aspecte que prenien els fets, es demanaren reforços a la caserna de l'octau regiment d'artilleria lleugera de Mataró, d'on al poc arribaren cinquanta soldats amb una metralladora, a les ordres del comandant Antonio Carranza, que donaren una batuda per la Riera-Rambla, dispersant els grups formats i comminant immediatament al lliurament d'armes a tots els que estiguessin en possessió d'elles. Aviat començà a renéixer la tranquil·litat i durant la nit del propi dilluns varis elements d'ordre, constituïts en grups d'Acció Ciutadana, junt amb el piquet de soldats que va romandre aquí, mantingueren la vigilància de la població i punts estratègics. El dimarts al matí treballà el cinquanta per cent del cens obrer, augmentant per la tarda, fins que avui ha quedat totalment restablerta la vida normal de la població. Al dipòsit municipal han estat retinguts durant aquests dies, en qualitat de detinguts i subjectes al fur militar, a més dels cinc individus d'aquesta localitat, altres deu del comitè revolucionari de Calella i cinc del de Canet de Mar, els quals, ahir a la tarda, foren traslladats a Mataró per dites forces d'artilleria. A la veïna població de Canet de Mar continua avui l'atur. Les expressades forces d'artilleria han recorregut les poblacions d'Arenys de Munt, Sant Iscle de Vallalta, Sant Cebrià de Vallalta i Sant Pol de Mar, restablint en elles la normalitat. Durant els passats dies han estat constantment als seus llocs, seguint de prop els esdeveniments, l'alcalde, senyor Quintana, i demés companys de Consistori, i el jutge de primera instància, Manuel Ferrer de Navas»²⁸.

13-10-1934. Clausura de centres. Han estat clausurats per l'autoritat militar el centre instal·lat al balneari Lloveras i el Centre d'Esquerra Republicana.

14-10-1934. Detencions. Són detinguts el caporal i sots-caporal del dissolt sometent. La repressió fou dura, no solament per les detencions, sinó també per la clausura dels centres polítics i sindicats d'esquerres, provocant-se una psicosis de militarisme, quan encara el dia 22 d'octubre es veieren camions carregats amb soldats, guàrdies d'assalt i carrabiners que marxaven cap a Arenys de Munt a fer una operació de «neteja». Alguns detinguts d'Arenys passaren un temps, unes tres setmanes, al dipòsit municipal, o millor dit a unes sales de dalt. Les gestions fetes pel jove advocat Josep M. Pons Guri entre altres, davant Julio Dufoo

Borrego, coronel de Mataró, sortiren el seu efecte i contribuïren a treure en llibertat a alguns dels detinguts a Mataró.

15-10-1934. Alarma. Arriba i ancora davant d'Arenys el vapor de guerra (destroyer) «Alcalá Galiano».

16-10-1934. Minva l'alarma. Surt d'aquestes aigües el destroyers que passà aquí el dia d'ahir.

18-10-1934. En llibertat. Són posats en llibertat el caporal i sots-caporal de l'antic Sometent, però encara quedà retingut un individu d'Arenys que fou detingut abans d'ahir.

21-10-1934. Nomenament. El tinent de Carrabiners Pedro Iglesias Madoz, va ser nomenat delegat del general de la Divisió al partit judicial d'Arenys de Mar.

22-10-1934. Alarma infundada. Arriben aquest matí camions de tropa, Guàrdia Civil i guàrdies d'assalt, però al cap de poca estona tornen a marxar cap a Arenys de Munt.

8-11-1934. Funeral. A l'asil «Torrent» se celebra un funeral per l'etern descans dels caps, oficials i soldats morts en el compliment del seu deure. Aquest acte ha estat patrocinat pel centre «Derecha Arenyense».

8-11-1934. Ban. S'ha donat l'ordre per part de la primera autoritat militar de la regió que tothom vagi a treballar doncs hi ha rumors d'una vaga general.

11-11-1934. Trasllat: «Han estat traslladats de Mataró a la presó d'Arenys de Mar onze individus que es trobaven detinguts a la presó d'aquesta ciutat en virtut de haver-se'ls aplicat la llei de “Vagos y maleantes”»²⁹.

27-11-1934. Visita: «El diumenge a la tarda el senyor Antonio Goicoechea estigué a Arenys de Mar per visitar el centre de “Derecha Arenyense” adherit a Dreta de Catalunya. Allà, va ser complimentat pels Comitès dels pobles del districte d'Arenys»³⁰. L'ex-ministre pronuncià una conferència.

27-11-1934. En llibertat. Queda en llibertat l'únic pres d'Arenys detingut pels temes del 6 d'octubre.

4-12-1934. Carrabiners: «Ahir sortiren de Badalona cap a Pineda i Arenys de Mar les forces de Carrabiners que des dels esdeveniments del mes d'octubre havien quedat a la nostra ciutat»³¹.

11-12-1934. Presos fugats. «Segons un telegrama de la Guàrdia Civil d'Arenys de Mar, d'aquella presó s'han fugat els detinguts Josep Xicola Urquiza, de 22 anys, i Luis Dos Santos, de 27. Se suposa que ambdós s'han refugiat a Barcelona»³².

12-12-1934. Política. Fuga de dos presos: «Els elements del partit radical d'aquesta Vila han establert el seu estatge social a la Riera-Rambla, on estigué instal·lada la dissolta Delegació d'Acció Catalana. Del dipòsit municipal de esta Vila, antiga presó del partit, s'escapoliren durant la matinada d'ahir els reclusos Luis Dos Santos, de 37 anys, natural de l'illa de Madeira, i Josep Xicola Urquizo, de 22 anys, natural de Barcelona, que, procedents de la presó de Mataró, es trobaven complint condemna per la llei de Vagos. De la diligència d'inspecció ocular realitzada sembla desprendre's que els fugats violentaren una de les portes de la seva cel·la, franquejant així la seva sortida al pati, des d'on escalaren vers els terrats de les cases veïnes fins arribar a l'edifici on està instal·lada la sucursal de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, baixant al pati d'aquest edifici, i desapareixent pel carrer del Bisbe Català»³³.

1-02-1935. «Amics de l'Art Vell»: «A la darrera reunió (...) es llegiren unes comunicacions de Figueres, L' Escala, Manresa i Arenys de Mar, en les quals se dona compte d'haver-se constituït en aquelles localitats comitès delegats. S'acordà constituir una Comissió d'Iniciativa i Propaganda, presidint el doctor Bosch Gimpera i assistint els delegats de la ciutat i d'Igualada, Sabadell, Arenys de Mar i Manresa. L'objecte de la nova comissió es intensificar la propaganda en pro de l'entitat i donar a conèixer les activitats d'Amics de l'Art Vell. Va ser nomenat secretari Manuel Bassa, i en mig de gran entusiasme es planejaren noves iniciatives per a les properes activitats de la nova comissió»³⁴.

7-03-1935. Consell de guerra: «A les cinc menys quart de la tarda es reuní al saló d'actes de l'edifici de dependències militars el consell de guerra de plaça que havia de veure i fallar la causa instruïda pel jutge tinent Juan de Oria, contra Antoni Vila Colomer i cinc més, acusats del delictes de rebel·lió militar. Presidí el tribunal el coronel Silverio Cañadas, actuà de ponent auditor de segona Josep M. Coloma Escriba i de fiscal el tinent auditor Francisco Corbella. (...) Francisco Missé Cervera, en rebel·lia i caporal del Sometent del districte d'Arenys de Mar, es presentà a l'Ajuntament i obligà a l'alcalde i demés consellers de la majoria, pertanyents a Lliga Catalana", a que els lliuressin els càrrecs, per als quals nomenaren als restants consellers d'Esquerra Republicana". Seguidament, el processat Missé que es troba en rebel·lia, proclamà l'Estat Català des del balcó de les Cases Consistorials i tirà pel balcó el retrat del president de la República Espanyola. Al sumari figura la denuncia de l'industrial Josep Coll referent a la incautació pels processats de varis cotxes propietat de veïns de Sant Celoni en un dels quals el processat Barneda, junt amb Missé, intentà traslladar-se a Barcelona, però foren detinguts a Mollet i tornaren al seu poble. En dit cotxe manifestà el denunciant que va veure varis paquets d'explosius. Missé fugí a França. Es proposen sis mesos de presó permutables pel mateix temps de presó menor»³⁵.

9-03-1935. Del mercat. Degut a l'ordre governativa per donar suport al descans dominical, s'ha celebrat el mercat avui dissabte, enlloc de demà, com tants i tants anys es venia celebrant. A les cinc de la tarda s'ha tornat a vendre fins a les vuit del vespre.

13-03-1935. De les aigües. S'han reunit els propietaris de les cases per acordar què s'ha de fer respecte a l'augment, acordant-se buscar totes les signatures dels propietaris i inquilins per tal que l'alcalde demani al governador general que faci quan pugui perquè l'augment del preu no sigui tant crescut.

18-04-1935. Processó. Avui, Dijous Sant, a la nit, se celebra la processó que resulta molt lluïda i concorreguda. L'endemà tindrà lloc una nova processó encara amb més èxit que la del dia anterior. Recordem que tindrien lloc totes les processons tradicionals a la Vila.

30-05-1935. El Bloque Nacional. «Entre els actes que el Bloque Nacional ha organitzat per al proper diumenge, en figura un a Arenys de Mar, en el qual prendran la paraula Jaume Ferrer Calbetó, Gonçal Pardo Boter, Aureli Joaniquet Extremo i Josep M. Milá i Camps. Dit acte tindrà lloc a la sala de conferències de Derecha Arenyense i cuidaran de l'ordre interior les joventuts dels diferents partits que integren el Bloque Nacional»³⁶.

12-06-1935. Reforma. Es posen voravies als carrers del professor Salvador Castelló i de Sant Jaume.

26-06-1935. Recollida d'armes. Per ordre governativa es recullen les armes curtes.

28-06-1935. Estat de guerra. S'anuncia per la ràdio que es declara l'Estat de Guerra a la província de Barcelona.

1-07-1935. De les aigües. Degut a no voler secundar el públic les elevades quotes que ha posat la companyia de les aigües, aquesta ha tret l'aigua d'algunes cases, entre elles l'Ateneu Arenyenc. S'ha demanat auxili a les autoritats i aquestes a Barcelona.

5-07-1935. La captura del "arengada": «Les gestions que la policia venia practicant des del dia 21 de juny, en que el fabricant del ram de l'aigua Jacint Gaudier Casas va ser víctima d'un atemptat, anant en un auto, acompanyat d'Antoni Liado Gibert, a qui des d'un altre vehicle que els seguia es disparà foc de pistola per dos subjectes, ferint-los greument, donaren per resultat trobar indicis que un dels agressors podria ser Gabriel Jové Lana, antic atracador i anarquista de llarg historial, el qual, des de fa uns dos anys i mig, semblava apartat voluntàriament de les lluites socials, datant, més concretament, el seu allunyament de les activitats militants, a partir del tiroteig hagut al bar Bruselas entre la policia i la resta de la banda que capitanejava, en el qual resultaren morts l'inspector senyor Rubio i l'atracador Peixe. Amb aquests indicis, es presentà la fotografia de dit subjecte, més conegut pel malnom d'"Arengada", al ferit Liado i a un testimoni que presencià l'atemptat, quins el reconegueren, procedint-se, en conseqüència, a la seva detenció, reconeixent-lo alhora, en presència d'ambdós testimonis, com el que des de dins del cotxe, quan arribà a l'alçada de l'ocupat

pels agredits, disparà repetides vegades contra ells, injuriant-los al mateix temps, en tant l'altre individu que conduïa el cotxe disparava també, sense desatendre el volant. El detingut, que havia estat vinculat al ram de l'aigua, treballant a una fàbrica d'Arenys de Mar, de la qual va ser acomiadat a rel de la darrera vaga, ha estat posat a disposició del jutjat número 9, que instrueix sumari, per aquell fet, juntament amb unes ulleres que se li ocuparen en ser detingut, i que, segons el ferit Liado, duia en cometre l'atemptat»³⁷.

10-07-1935. Parada de tropes. Al migdia hi ha hagut parada de tres bateries i columna de munició del regiment número 8 de Mataró manats pel comandant Antonio Carranza; la revista va ser feta pel general Just Legorburu, en representació del general d'aquesta divisió.

11-07-1935. Arxiu Notarial Municipal. Al migdia s'ha inaugurat l'Arxiu Notarial-Municipal, assistí a la festa l'alcalde Frederic Quintana, el primer tinent d'alcalde, Josep M. Pons; el jutge de primera instància, Manuel Ferrer; el jutge municipal, Joaquim Doy; el rector arxiprest, Josep Rigau; el degà del col·legi notarial, el director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó; el director de l'arxiu històric de la ciutat de Barcelona; el coronel del regiment de Mataró; els notaris d'aquesta Vila; el de Malgrat i el de Calella i altres personalitats.

1-08-1935. Rellotge. S'emporten el rellotge del campanar i posen un home per a tocar les hores, des de les set del matí fins a les nou del vespre.

4-08-1935. Gruta de Lourdes. Amb un entusiasme sorollós, els administradors de la Gruta de Lourdes han celebrat el desè aniversari de la seva fundació. S'ha fet una novena, al matí hi ha hagut comunió general i a la tarda ha posat fi a tots els actes una processó de torxes. Una senyoreta que fa molts anys que estiuja a la nostra Vila ofrenà a la Verge un artístic penó brodat amb fil d'or per ella mateixa.

29-09-1935. Estat de guerra. Queda alçat l'estat de guerra i es declara l'estat d'alarma.

15-10-1935. Nou cotxe ferroviari. Passa per primera vegada un cotxe motor per a fer proves. De Barcelona a Arenys ha trigat 19 minuts.

15-10-1935. Constitució d'un centre d'Acció Popular Catalana: «Ahir, diumenge, a les onze del matí, tingué lloc la constitució del centre comarcal d'APC al districte d'Arenys de Mar. A dit acte assistiren tots els comitès d'APC dels diferents pobles del districte. Ocupaven la presidència Josep Cirera Voltà, president d'APC; Santiago Mollfulleda i J. Salvat, per la comissió organitzadora; Francesc de A. Bartrina i Julio Ballespí, secretari polític del districte. El senyor Mollfulleda donà per obert l'acte i amb breus paraules explicà els motius a que obeïa el mateix. Seguidament va fer ús de la paraula el senyor Ballespí, qui exposà la conveniència d'una organització perfecta en aquest districte, fent vots per tal

que aquesta es vegi coronada amb el major dels èxits. Acte seguit, i després de dirigir una salutació a tots els reunits, Josep Cirera Voltá començà el seu discurs donant una explicació àmplia de com ha d'organitzar-se i funcionar APC als districtes i comarques. Posà de relleu, de forma clara i concisa, el vuit que ha vingut a omplir APC en la política de Catalunya, i en especial dins del camp d'acció dels partits que s'anomenen de dreta. Amb gran entusiasme i assentiment de tot l'auditori, exposà seguidament el programa que, com a mínimum, ha de realitzar el seu partit, explicant tot el que es refereix a la revisió de l'Estatut de Catalunya, en quant es refereix a l'ordre públic, justícia i ensenyament, fent veure el paral·lelisme existent entre el ordre públic i la justícia, i la necessitat de la independència d'aquesta darrera. Referint-se a l'ensenyament, i després d'explicar els estralls ocasionats pel laïcisme en la consciència dels nens, afirma que, si bé hem d'acatar alguns defectes de l'actual Constitució, per ser llei, el que no podem permetre és que a les escoles s'ensenyi als nostres fills a menysprear a Déu i a odiar a Espanya. Acte seguit, i després d'acabat el seu eloqüent discurs, el qual durà més d'una hora, es passà al nomenament definitiu del comitè comarcal, acabat el qual, i després de celebrar un canvi d'impressions sobre la marxa del partit d'APC al districte d'Arenys, es donà l'acte per acabat»³⁸.

16-10-1935. Causes judicials. «Han passat a jurisdicció ordinària moltes causes, entre elles la causa sense número, contra Joan Llanina Vila, per tinença d'explosius, d'Arenys de Mar i la causa 563, per tinença d'explosius, contra Francesc Grataniu Pujol, d'Arenys de Mar»³⁹.

24-12-1935. Acte electoral: «Propaganda de Dreta de Catalunya. El diumenge al matí, després del míting que se celebrarà al Teatre del Bosque es reuniran a les oficines centrals de Dreta de Catalunya, d'aquesta capital, les juntes de "Renovación Española" de Girona, Tarragona, Lleida, Terrassa, Igualada, Vic, Arenys de Mar i demás partits per tenir un canvi d'impressions sobre la propera lluita electoral. Presidirán la reunió els diputats de "Renovación" Honorio Maura, Alfredo Serrano Jover, Félix Lequerica i el cap de la junta nacional Antonio Goicoechea. Al míting del matí no hi haurà presidència, però han estat reservades pels partits de dreta afins, localitats de preferència. A l'escenari només tindran entrada els oradors»⁴⁰.

11-02-1936. Acte del Front Català d'Ordre: «Ahir diumenge, tingué lloc l'anunciat acte de propaganda electoral organitzat pel Front Català d'Ordre, al local Sala Mercè. El senyor Ferrer Calbetó, va fer la presentació dels oradors. Acte seguit va fer us de la paraula Julio Ballespí, secretari polític del districte per APC. Excusà l'absència, per malaltia, del cap regional senyor Cirera Voltá. Seguidament exposà la transcendència de la lluita electoral del proper dia 16, la qual ha de marcar una nova ruta en la política espanyola. A continuació prengué la paraula el candidat d'APC Ataülf Tarragó, qui per haver d'assistir a un altre acte que s'estava celebrant a Mataró, va fer un discurs resumit, en el qual sostingué que l'avantatge que reportaria el triomf de la candidatura de dretes, seria la de tornar la tranquil·litat espiritual i econòmica a Espanya. A continuació

va fer ús de la paraula el senyor Seseras, del partit republicà radical, el qual manifestà que el seu partit, seguint la trajectòria imposada pel seu cap, es presta a lluitar en la propera contesa electoral amb tota aquella disciplina que li és tan característica. Seguidament parlà el candidat Jaume Polo Otín, que en poques paraules donà ànims per tal que el partit d'Arenys de Mar respongui com sempre als veritables sentiments patriòtics. Després va fer ús de la paraula Aureli Joaquin, de Dreta de Catalunya, el qual explicà els postulats del seu partit fent un examen comparatiu de la situació d'Espanya en aquests darrers anys. Digué que el seu partit figura al Front Català d'Ordre perquè ells posposen les conveniències immediates de la seva formació a l'interès suprem de la pàtria. Finalment va fer ús de la paraula l'ex alcalde de Barcelona Francesc de Saler Jaumar de Bofarull; glossà els principis que han d'informar la veritable justícia social, declarant-se obertament amic de tots aquells obrers que aspiren a una millor situació i millorament econòmic. Acabà recomanant es votés íntegra la candidatura del Front Català d'Ordre, garantia de pau i de progrés. Tots els oradors foren molt aplaudits. A l'acte hi assistí un públic nombrós»⁴¹.

3-05-1936. Conflicte obrer: «En absència del conseller de Treball de la Generalitat, el secretari, senyor Cañades rebé ahir als periodistes. Va dir que el conflicte plantejat a un taller de metal·lúrgia d'Arenys de Mar havia quedat solucionat mitjançant la readmissió de l'obrer acomiadat»⁴².

27-05-1936. Conflicte obrer: «El conseller de Treball, senyor Barrera rebé als periodistes ahir al migdia. Informà, entre altres temes, que el Sindicato Único de trabajadores del arte textil de Arenys de Mar ha presentat també l'ofici de vaga, donant un termini de vuit dies per a l'acceptació de les bases»⁴³.

4-07-1936. Conflicte obrer: «Ahir s'inicià a Arenys de Mar l'atur general als rams de la construcció, metal·lúrgic i gèneres de punt. La vaga es duu a terme dins la més absoluta tranquil·litat. L'alcalde, acompanyant a una comissió d'obrers, es traslladà a Barcelona per informar al conseller de Treball dels termes en que està plantejat el conflicte, i de les temences que s'estengui l'atur si per avui no s'ha trobat una solució satisfactòria»⁴⁴.

5-07-1936. Conflicte obrer: «S'estén la vaga general per solidaritat amb uns obrers. L'atur general plantejat en el dia d'ahir a aquesta població, per solidaritat amb els obrers de la fàbrica de bàscules Lletjós, que des de fa unes tres setmanes venen sostenint un conflicte en no haver estat acceptades les bases presentades, ha continuat avui, fent-se extensiu a les seccions d'obrers camperols, del vidre i en part de la de transports i de tints. També han quedat paralitzats els treballs d'explanació del tros de platja on ha de ser emplaçat un dels envelats de la propera festa major. La vaga, dirigida per elements de la CNT, ha estat secundada pels afiliats a la UGT i a la UTC. No s'han registrat coaccions ni incidents, desenvolupant-se el conflicte pacíficament. Ahir, des de dos quarts de sis de la tarda, fins les dotze de la nit, tingué lloc a la conselleria de Treball de la Generalitat, una reunió per a discutir les bases de dita secció de metal·lúrgics

de la casa Lletjós, intervenint el senyor Cañadas, d'aquell Departament, el senyor Parpal, secretari del Jurat mixt de metal·lúrgics, quatre representants patrons i una comissió d'obers. També estigué present durant les primeres hores, l'alcalde senyor Quintana, i breus moments, el conseller senyor Barrera. Sembla que a darrera hora s'arribà a una transacció que quedà pendent d'acceptació o conformitat per part del patró, qui es troba absent des del principi de les reclamacions, circumstància que ha entorpit les negociacions fins ara realitzades. Durant el dia d'avui, l'alcalde ha celebrat diverses conferències telefòniques amb la conselleria de Treball interessant-se per la solució del conflicte. Aquest migdia, els obrers del ram de gèneres de punt i d'alguna altra secció, han anat als respectius despatxos, havent-se'ls fet efectiu l'import dels jornals corresponents a la present setmana i a la de vacances, pactada per a la pròxima, amb motiu de la festa major d'aquesta Vila. Per a les sis de esta tarda està convocada una assemblea general a l'objecte d'informar als elements afectats per la vaga, de la tramitació del conflicte plantejat»⁴⁵.

7-07-1936. Conflicte solucionat: «Ha quedat solucionada la vaga que es declarà el divendres a Arenys de Mar en solidaritat amb els obrers de la casa Lletjós, reintegrant-se els vaguistes al treball»⁴⁶.

14-07-1936. Pànic. Degut a la situació tant crítica, regna gran pànic a la població.

16-07-1936. Continua el pànic. Regna més pànic encara, observant-se una gran reserva.

17-07-1936. Alçament de tropes. Es diu que al Marroc hi ha un alçament de tropes per anar contra el nou règim.

NOTES

- 1.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 14 de abril de 1931, p. 13.
- 2.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 16 de maig de 1931, p. 26.
- 3.- Cf. *La Vanguardia*, divendres 20 de maig de 1932, p. 7.
- 4.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 14 de juny de 1932, p. ??
- 5.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 5 de juliol de 1932, p. 9.
- 6.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 19 de juliol de 1932, p. 8.
- 7.- Cf. *La Vanguardia*, dimecres 16 de novembre de 1932, p. 6.
- 8.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 11 de febrer de 1933, p. 8.
- 9.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 4 de març de 1933, p. 6.
- 10.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 11 de març de 1933, p. 7.
- 11.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 6 de maig de 1933, p. 16.
- 12.- Cf. *La Vanguardia*, dimecres 7 de juny de 1933, p. 7.
- 13.- Cf. *La Vanguardia*, divendres 9 de juny de 1933, p. 15.
- 14.- Cf. *La Vanguardia*, dimecres 14 de juny de 1933, p. 7.
- 15.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 22 de juny de 1933, p. 6.
- 16.- Cf. *La Vanguardia*, divendres 11 d'agost de 1933, p. 6.
- 17.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 12 setembre de 1933, p. 4.
- 18.- Cf. *La Vanguardia*, divendres 8 de desembre de 1933, p. 21.
- 19.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 6 de gener de 1934, p. 6.
- 20.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 3 d'abril de 1934, p. 9.
- 21.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 18 de setembre de 1934, p. 2.
- 22.- Cf. *Diari de Mataró* núm. 3348, divendres 12 d'octubre de 1934, p. 1.
- 23.- Cf. Llibre d'actes municipal, sessió del 6-10-1934, p. 98^v i 99 (AFFA).
- 24.- Cf. *Diari de Mataró*, núm. 3348, divendres 12 d'octubre de 1934, p. 1.
- 25.- Entrevista amb Josep M. Pons Guri, juliol 1994.
- 26.- *Ibídem*.
- 27.- Cf. Llibre d'actes municipal, sessió del 8-10-1934, p. 17 (AFFA).
- 28.- Cf. *La Vanguardia*, dijous 11 d'octubre de 1934, p. 19.
- 29.- Cf. *La Vanguardia*, diumenge 11 de novembre de 1934, p. 25.
- 30.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 27 de novembre de 1934, p. 10.
- 31.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 4 de desembre de 1934, p. 30.
- 32.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 11 de desembre de 1934, p. 10.
- 33.- Cf. *La Vanguardia*, dimecres 12 de desembre de 1934, p. 22.
- 34.- Cf. *La Vanguardia*, divendres 1 de febrer de 1935, p. 9.
- 35.- Cf. *La Vanguardia*, dijous 7 de març de 1935, p. 10.
- 36.- Cf. *La Vanguardia*, dijous 30 de maig de 1935, p. 7.
- 37.- Cf. *La Vanguardia*, divendres 5 de juliol de 1935, p. 5.
- 38.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 15 d'octubre de 1935, p. 12.
- 39.- Cf. *La Vanguardia*, dimecres 16 d'octubre de 1935, p. 7.
- 40.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 24 de desembre de 1935, p. 7.
- 41.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 11 de febrer de 1936, p. 11 i 12.
- 42.- Cf. *La Vanguardia*, diumenge 3 de maig de 1936, p. 9.
- 43.- Cf. *La Vanguardia*, dimecres 27 de maig de 1936, p. 7.
- 44.- Cf. *La Vanguardia*, dissabte 4 de juliol, p. 8.
- 45.- Cf. *La Vanguardia*, diumenge 5 de juliol de 1936, p. 11.
- 46.- Cf. *La Vanguardia*, dimarts 7 de juliol de 1936, p. 9.

ARXIUS I BIBLIOTEQUES

Archivo Histórico Nacional (Madrid) Causa General (AHN-M).
Arxiu Comarcal de Mataró (ACM)
Arxiu de l'autor (AA).
Arxiu de la Delegació del Govern a Catalunya-Barcelona (ADGC).
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona –Casa de l'Ardiaca– Barcelona (AHCB).
Arxiu Històric Fidel Fita –Arenys de Mar– (AFFA).
Biblioteca Caixa d'Estalvis Laietana –Mataró– (BCLM).
Biblioteca Can Salvador de la Plaça –Calella– (BCSP).
Jutjats de Pau –Registre Civil– Arenys de Mar.

BIBLIOGRAFIA

- ALBERT I CORP, Esteve: *Quatre Boigs de Mataró (Combat per Catalunya 1930-1937)*. Accèssit Premi Iluro 1977. Editorial Rafael Dalmau. Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1979).
- AMAT I TEIXIDÓ, Jordi: *Enfrontament polític i revolucionari a Caldes d'Estrac: (1934-1936)*, *XXVI Sessió d'Estudis Mataronins* (Mataró 2009).
– *La Causa General i el Registre Civil: Fonts d'Estudi de la Guerra Civil al Maresme, Sessió d'Estudis Mataronins* (Mataró 2009).
– *República i guerra civil a Calella (1931-1939)*. Premi Iluro 1993. Caixa d'Estalvis Laietana, 1994.
– *Sant Pol de Mar (1931-1948). República, Conflicte Civil i Primer Franquisme*. Ed. Oikos Tau. Ajuntament de Sant Pol de Mar, 1998.
– *Un tomb per la història d'Arenys de Munt (1931-1948)*. Ajuntament d'Arenys de Munt, 1999.
- ARXER I BUSSALLEU, Jacint; TORRES, Estanislau: *La guerra civil a Arenys de Mar*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Biblioteca Serra d'Or 218 (Barcelona 1999).
- ARXER I BUSSALLEU, Jacint: *Efemèrides de Arenys de Mar*. Diari manuscrit de 300 pàgines. Arenys de Mar (AFFA).
- CASAS, Joaquim: *El Maresme*. Comarques de Catalunya/1. Albertí Editor (Barcelona, juny 1959).
- CASTELLÓ, Federico: *Arenys de Mar. Datos para la Causa General del Glorioso Alzamiento Nacional*. Servicio de Información e Investigación de FET y de las JONS. Arenys de Mar, 1939 (AFFA).
- COSATA i DEU, J. i SABATÉ, Modest: *La veritat del 6 d'octubre*. Presentació de Joan Anglada i Vilardebó (Barcelona, gener 1936).
- CUCURULL, Fèlix: *Panoràmica del Nacionalisme Català*. Volum VI (Del 1933 al 1936). Edicions Catalanes de París. Col·lecció Frontera Oberta, 18 (París, maig 1976).
- DIAZ, Roser; FORN, Francesc: *Converses amb Josep M. Soler*. Col·lecció pel Museu-Arxiu d'Arenys de Munt. La boia negra 5 (Arenys de Munt, 1991).
- FORN I SALVÀ, Francesc: *El trencament amb el vell règim (La Segona República i la construcció d'un nou Grup Escolar)*. L'Aixernador. Col·lecció Torrent de la Feu. Abril, 1985.
- GENERALITAT DE CATALUNYA: *Els pressupostos municipals de Catalunya*. Fascicle 1. Regió 1. Servei central d'estadística (Barcelona, març 1937).

- IGLESIES I FORT, Josep: *La població del Maresme a la llum dels Censos Generals*. Caixa Laietana (Mataró 1971).
- LLOBET, Salvador: *Geografia agraria de la Comarca del Maresme*. CSIC. Estudios geográficos. Instituto Juan Sebastián Elcano (Madrid 1955).
- LÓPEZ I LLUCH, Antoni: *Les monedes de les cooperatives catalanes, 1850-1950*. Tom I. Autor/Editor-Generalitat (Barcelona 1983).
- MANTÉ BARTRA, Marta: *La problemàtica de la Segona República a través del estudi de una situació concreta: El Mataró de los años treinta*. Pròleg d'Emili Giralt. Premi Iluro 1975. Editorial Rafael Dalmau. Caixa Laietana (Mataró 1977).
- MAS I GIBERT, Xavier: *Guerra-revolució i contrarevolució a Canet de Mar (1936-1943) (Les dimensions d'una tragèdia)*. Premi Iluro. Caixa Laietana (Mataró 2002).
- POMÉS I VIVES, Jordi: *Les "Mataró's potatoes" i el Cooperativisme Agrari al Maresme (1903-1939) (La Federació de Sindicats Agrícoles del Litoral)*. Caixa Laietana (Mataró 1991).
- Servicio de Información e Investigación de FET y de las JONS (Federico Castelló): *Arenys de Mar. Datos para la Causa General del Glorioso Alzamiento Nacional*. Arxiu Fidel Fita. Arenys de Mar.
- SOLÀ I GUSSINYER, Pere: *Història de l'associacionisme català contemporani. Barcelona i les comarques de la seva demarcació (1874-1966)*. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya (Barcelona, abril 1993).
- VILA I BOIXADER, Ramon: *Catalunya, esqueixos d'un passat. I-El Maresme*. Memòria Editorial. Suport Consell Comarcal del Maresme (Mataró 1991).
- VILANOVA, Mercè: *Atlas electoral de Catalunya durant la Segona República. Orientació del vot, participació i abstenció*. Edicions La Magrana. Estudis Electorals/5 (Barcelona 1986).

PREMSA PERIÒDICA

- Diari de Mataró* (1934-1936) Mataró (ACM i BCLM)
- El Litoral Agrícola*. Vilassar de Mar, 1935 (BCLM)
- El Maresme* (Mataró) (1934-1936) (ACM)
- Justícia Social*. Barcelona, 1936 (IMHB)
- La Maresma*. Mataró, 1932-1934 (ACM)
- La Vanguardia* (Barcelona) (1931-1936) (Internet)
- La Veu de Catalunya*. Barcelona 1936 (IMHB)
- Llibertat*. Mataró 1936 (BCLM)

ALTRES FONTS

- Archivo Histórico Nacional (Madrid).
- Datos para la Causa General relativo al pueblo de Arenys de Mar. Informe facilitado por la Comandancia 103 del 3r Tercio Rural de la Guardia Civil*. Arenys de Mar, 24-V-1941 (AHNM).

ENTREVISTES

- Jospe M. Pons i Guri † (Arenys de Mar) (juliol 1994).